

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE**

NA LATA 2014 – 2020

Radomyśl nad Sanem 2014 r.

WSTĘP

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, jako przemoc należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty zdrowia, życia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej. Jest poważnym zaburzeniem funkcjonowania rodziny, prowadzącym do naruszeń norm moralnych i prawnych.

Przemoc jest zjawiskiem złożonym, rozpatrywanym w czterech perspektywach: prawnej, psychologicznej, moralnej i społecznej, dlatego przeciwdziałanie jej wymaga podejścia interdyscyplinarnego.

Z punktu widzenia prawa przemoc uważana jest za przestępstwo, co zobowiązuje służby policyjne i wymiar sprawiedliwości do interweniowania, podejmowania działań na rzecz ochrony ofiar, ścigania i karania sprawców. Aspekt psychologiczny zwraca uwagę na relacje między doznającym a stosującym przemoc, odczuwanie przez doświadczających skutki przemocy a także na możliwości wyjścia z przemocy.

Spojrzenie od strony moralnej odwołuje się do wartości takich jak: poszanowanie życia ludzkiego, zdrowia i godności ludzkiej. Zaś z punktu widzenia społecznego, zwracają uwagę funkcjonujące mity i stereotypy usprawiedliwiają zachowania przemocowe.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

1. **JEST INTENCJONALNA** – czyli jest zamierzonym działaniem ukierunkowanym na ofiarę i ma na celu kontrolowanie jej i podporządkowanie, zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu.
2. **SILY SĄ NIERÓWNE** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza a sprawca jest silniejszy.
3. **POWODUJE CIERPIENIE I BÓL** – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia, sprawia, że ofiara ma mniejsza zdolność do samoobrony.
4. **NARUSZA PRAWA I DOBRA OSOBISTE** – sprawca wykorzystuje przewagę siły, ogranicza podstawowe potrzeby niezbędne do prawidłowego funkcjonowania oraz narusza podstawowe prawa ofiary.

W literaturze dotyczącej problemu przemocy można wyróżnić następujące rodzaje tego zjawiska:

1. **Przemoc fizyczna** – najbardziej widoczna i najtrudniejsza do ukrycia, od szturchania, popychania aż do zachowania powodujące ostre urazy fizyczne wymagające hospitalizacji.

2. **Przemoc psychiczna** – najtrudniejsza do udowodnienia, często zaczyna się niepostrzeżenie, od ignorowania, krytykowania, zazdrości o oskarżenie, poniżanie, wyśmiewanie, upokarzanie, szantażowanie i groźby.
3. **Przemoc ekonomiczna** – niezaspokajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy, dostępu do wspólnych środków finansowych i dóbr materialnych.
4. **Przemoc seksualna** – przedmiotowe traktowanie drugiej osoby w celu zaspokojenia własnych potrzeb seksualnych.
5. **Zaniedbanie** – najczęściej stosowanie wobec dzieci objawiające się niezaspokojeniem ich podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych.

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, rany, siniaki ale przede wszystkim powoduje niewyobrażalne wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystania lub zaniedbania.

Przemoc domowa to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodziny, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszych członków rodziny. Niesie również ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielanie ich w dorosłym życiu. Niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i całego społeczeństwa.

Niezbędne jest zatem podejmowanie działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie.

Skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga współpracy i współdziałania instytucji zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie oraz służb odpowiedzialnych za nasze bezpieczeństwo. Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Podstawa prawna Programu

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz.1493 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2013r. Nr174, poz.182 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2002r. Nr. 147, poz. 1231 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. Nr 209, poz. 1245)

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Radomyśl nad Sanem

Skalę problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy Radomyśl nad Sanem zobrazują statystyki opracowane na podstawie danych zebranych w ramach procedury „Niebieskiej Karty”.

Na podstawie nowego rozporządzenia prawo do sporządzenia „Niebieskiej karty – A” formularza inicjującego postępowanie zyskali dodatkowo przedstawiciele oświaty, służby zdrowia oraz gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Przedstawione poniżej zestawienia pokazują, iż w okresie powołania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie tj. od stycznia 2011 r. do grudnia 2013 r. w 7-miu rodzinach została wszczęta procedura „Niebieskiej Karty”, w związku z podejrzeniem występowania przemocy w rodzinie.

Procedura „Niebieskiej Karty” została wszczęta głównie przez pracowników pomocy społecznej i przedstawicieli Policji. Liczba założonych „Niebieskich Kart” nie odzwierciedla jednak prawdziwej skali przemocy na terenie gminy.

Wśród osób odwiedzanych przez pracowników socjalnych czy przedstawicieli Policji występują osoby, które niejednokrotnie odmawiają założenia Karty, z uwagi na własne interesy. Zdarzały się też przypadki rodzin, gdzie odbyte rozmowy przez pracowników wyżej wymienionych instytucji doprowadziły do zahamowania zjawiska przemocy.

Po przeanalizowaniu „Niebieskich Kart” z lat: 2011r., 2012r. i 2013r. można stwierdzić, że najczęściej dochodzi do przemocy w małżeństwie. Przemoc kierowana jest przede wszystkim do współmałżonka.

Biorąc poszczególne przypadki można zauważyć, że osobami pokrzywdzonymi są przede wszystkim kobiety, natomiast sprawcą przemocy jest mężczyzna. Przemoc w rodzinie nie dotyka tylko tych, którzy bezpośrednio jej doznają, cała rodzina jest zagrożona a szczególnie dzieci. Dzieci wychowywane w rodzinie, w której jeden z rodziców stosuje przemoc wobec drugiego nie mają zapewnionej podstawowej potrzeby psychologicznej jaką jest potrzeba bezpieczeństwa. Przejawiają wiele negatywnych uczuć tj. lęk, wstyd, poczucie winy. To sprawia, że często występują u nich zaburzenia emocjonalne i zaburzenia zachowania.

Problem przemocy w rodzinie najczęściej występuje w rodzinach, w których pojawiają się jakieś inne problemy tj. uzależnienie od alkoholu, problemy finansowe, problemy rodzinne np. małżeńskie, choroba ale także przemoc zdarza się w tzw. „dobrych domach”

Z analizy „Niebieskich Kart”, wynika, iż w większości przypadków gdzie stwierdzono zjawisko przemocy istnieje również problem nadużywania oraz uzależnienia od alkoholu sprawców przemocy.

Można również zauważyć, iż dominującą formą przemocy występującą w większości jest przemoc psychiczna, która towarzyszy każdemu rodzajowi przemocy, kolejnymi formami przemocy jest połączenie przemocy fizycznej i psychicznej. Do najczęstszych przejawów przemocy w rodzinie należą awantury domowe, w tym awantury pod wpływem alkoholu, poniżanie, wyzwiska, krytykowanie, niepokojenie, groźby a także pobicia, popychanie, kopanie.

Mimo, iż od czasu powstania Zespołu Interdyscyplinarnego działania podejmowane na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie miały charakter współpracy między instytucjami zajmującymi się tym problemem to i tak zjawisko to występuje i stanowi jeden z najważniejszych problemów naszej gminy.

Zasoby Gminy Radomyśl nad Sanem

Skuteczna walka z problemem przemocy wymaga podejmowania działań interwencyjnych, specjalistycznych i systematycznych. Przyjmując takie założenie a także obierając za cel pracę w środowisku gminnym niezwykle istotne jest określenie zasobów lokalnych gminy. Ścisła i skoordynowana współpraca między wszystkimi instytucjami będzie gwarancją efektywności podejmowanych działań.

Na terenie gminy funkcjonują służby, które w zakresie swoich kompetencji mają zadanie przeciwdziałać przemocy w rodzinie. Należy tu zaliczyć przede wszystkim działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz grup roboczych do indywidualnych przypadków przemocy w rodzinie.

Instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie są również : Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Ze zjawiskiem przemocy w swojej codziennej działalności spotykają się również i inne instytucje, takie jak : policja, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.

Poza Gminą Radomyśl nad Sanem swoje siedziby mają również inne instytucje działające na rzecz mieszkańców naszej gminy. Należą do nich: Sąd Rejonowy w Stalowej Woli, Prokuratura Rejonowa w Stalowej Woli, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Stalowej Woli, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli.

Ponadto mieszkańcy Gminy Radomyśl nad Sanem mają dostęp do bezpłatnego poradnictwa psychologicznego. Gmina służy również mieszkaniem dla ofiar przemocy tzw. Punkt Interwencji Kryzysowej mieszczący się przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Radomyślu nad Sanem.

Mocną stroną gminy jest profesjonalizm służb, a także gotowość pracowników do podejmowania wszelakich działań mających na celu niwelować zjawiska przemocy.

Cele Programu

Cel główny programu

Celem głównym programu jest przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Radomyśl nad Sanem.

Cele szczegółowe

1. Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Szansą na zahamowanie wzrostu przemocy domowej w gminie jest podjęcie działań zapobiegawczych skierowanych do mieszkańców gminy. Z uwagi na niski poziom aktywności społecznej i postaw obywatelskich konieczne jest prowadzenie działań uświadamiających i uwrażliwiających na problem przemocy. Działania te powinny skutkować wzrostem świadomości, że ze zjawiskiem przemocy można skutecznie walczyć i można jej zapobiegać oraz umiejętności właściwego reagowania na sytuacje związane z przemocą.

Zadania:

1. Upowszechnianie informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz o konsekwencjach stosowania przemocy i podnoszenie wrażliwości społecznej wobec tego zjawiska.
2. Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych o przemocy w rodzinie i możliwościach uzyskania pomocy (ulotki, broszury).
3. Poznanie postaw społecznych mieszkańców wobec zjawiska przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

- liczba artykułów na temat przemocy w rodzinie zamieszczonej w lokalnej prasie lub na stronie internetowej GOPS.
- ilość wydanych materiałów informacyjno-edukacyjnych (ulotki, broszury, plakaty).
- liczba przeprowadzonych ankiet.

Realizatorzy:

GOPS ,Policja, GKRPA, oświata , służba zdrowia

Termin realizacji:

2014-2020

2. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Kompetencje zawodowe pracowników nie są stałe i podlegają ciągłemu rozwojowi. Od tego jakie pracownik posiada kompetencje będzie zależało jak będzie sobie radził na określonym stanowisku. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jest wyzwaniem dla każdego, kto z racji pełnionej funkcji zawodowej podejmuje ten trud. Podejmowanie działań w takich sytuacjach wymaga wiedzy i profesjonalnych umiejętności. Organizowanie szkoleń pozwoli więc na lepsze dostrzeganie problemu przemocy i udzielenie wsparcia oraz pokierowanie potrzebujących do właściwych osób czy instytucji. Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących w tym obszarze pozwoli na efektywniejsze wykonywanie pracy a tym samym profesjonalną pomoc dla rodzin dotkniętych przemocą.

Zadania:

1.Szkolenia przedstawicieli instytucji zaangażowanych w działania z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie (pracownicy socjalni, pracownicy ochrony zdrowia, oświaty, policjanci, kuratorzy, członkowie gminnej komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych).

Wskaźniki:

- liczba szkoleń dotyczących przemocy w rodzinie.
- liczba uczestników spotkań szkoleniowych w podziale na grupy zawodowe.

Realizatorzy:

Zewnętrzne instytucje szkolące

Termin realizacji:

2014-2020

3. Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom w których występuje przemoc z uwzględnieniem potrzeb wszystkich członków.

Każdy przypadek przemocy domowej wymaga indywidualnego podejścia i tylko kompleksowe objęcie całej dysfunkcyjnej rodziny może prowadzić do minimalizacji zjawiska przemocy. Współpraca wszystkich służb będzie miała na celu poprawę sytuacji ofiar przemocy – objęcie ich specjalistycznym wsparciem, a także działania interwencyjno -pomocowe w stosunku do sprawców przemocy. Istotny jest również monitoring i wsparcie rodzin z tzw. grup ryzyka stosowania przemocy.

Zadania:

- 1.Realizacja procedury „Niebieskiej Karty”.
- 2.Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie.

3.Kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

4.Działania związane z działalnością gminnej komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych.

5.Monitoring i wsparcie rodzin z tzw. grup ryzyka.

Wskaźniki:

- liczba sporządzonych „Niebieskich Kart”.

- liczba rodzin objętych pomocą .

- liczba sprawców objętych terapią.

- liczba osób objętych leczeniem.

- liczba środowisk objętych monitoringiem.

Realizatorzy:

GOPS, GKPR, Policja, służba zdrowia, oświata

Termin realizacji:

2014-2020

4. Działania edukacyjne mające na celu uświadamianie rodziców, młodzieży i dzieci na temat negatywnych skutków przemocy.

Niski poziom kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin, brak umiejętności właściwego reagowania w sytuacjach stresowych lub kumulacja różnego rodzaju problemów często są przyczyną występowania przemocy w rodzinach. Wzmocnienie roli rodziców w tym kierunku może ograniczyć zjawisko przemocy domowej wynikającej z niepowodzeń rodzicielskich. Ważna jest również edukacja i profilaktyka w tym zakresie dzieci i młodzieży.

Zadania:

1.Tworzenie w placówkach oświatowych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowanych do dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

2.Organizowanie dla rodziców spotkań pogłębiających ich wiedzę na temat rozwoju dzieci i młodzieży jak również zjawiska przemocy.

3.Edukacja dla dzieci i młodzieży w zakresie zaburzeń życia społecznego związanych z występowaniem przemocy.

Wskaźniki:

- liczba placówek realizujących programy

- liczba programów

- liczba zorganizowanych spotkań

- liczba zrealizowanych godzin edukacyjnych

Realizatorzy:

Oświata, Policja

Termin realizacji:

2014-2020

Adresaci Programu;

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie skierowany jest przede wszystkim do ofiar przemocy w rodzinie, sprawców przemocy, przedstawicieli instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie jak również wszystkich mieszkańców Gminy Radomyśl nad Sanem, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym mogą zetknąć się z problemem przemocy.

Realizatorzy Programu:

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
2. Środowiskowy Dom Samopomocy
3. Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
4. Posterunek Policji
5. Ośrodki Zdrowa w Radomyślu, Antoniowie i Rzeczycy Długiej
6. Szkoły działające na terenie gminy
7. Organizacje pozarządowe, kościoły parafialne, stowarzyszenia
8. Sąd Rejonowy w Stalowej Woli

Termin realizacji:

Program realizowany będzie w latach 2014-2020

Monitorowanie i realizacja programu

Roczne sprawozdanie z realizacji programu będzie przedstawiane Wójtowi Gminy.

Finansowanie programu

Źródłem finansowania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Radomyśl nad Sanem będą środki własne gminy będące w budżecie GOPS w Radomyślu nad Sanem na realizację zadań przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz innych źródeł np. środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.